

POSTANOWIENIE

6 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 6 maja 2024 r. w Warszawie
zażalenia A. K.

na wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku
z 18 października 2022 r., VII Ga 312/21,
w sprawie z powództwa A. K.
przeciwko H. M. i A. M.
o zapłatę,

oddala zażalenie

UZASADNIENIE

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym 20 czerwca 2007 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku zobowiązał pozwanych H. M. i A. M. do solidarnej zapłaty na rzecz powoda A. K. kwoty 6 239,44 zł z odsetkami w wysokości ustawowej od dnia 26 kwietnia 2007 r. (data wniesienia pozwu) do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania.

Po rozpoznaniu zarzutów pozwanych, Sąd Rejonowy w Białymstoku wyrokiem z 5 marca 2021 r. utrzymał w mocy nakaz zapłaty w całości i orzekł o kosztach procesu.

Pozwani w apelacji z dnia 27 kwietnia 2021 r. wywiedli zarzuty na podstawie art. 368 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 505⁹ § 1¹ k.p.c.

Po rozpoznaniu apelacji pozwanych od tego wyroku Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 18 października 2022 r. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Białymstoku, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej. Sąd ten rozpoznał sprawę w postępowaniu uproszczonym.

Sąd w uzasadnieniu, sporządzonym zgodnie z art. 505¹³ § 2 k.p.c., uznał za słuszne zarzuty apelacji, dotyczące naruszenia prawa materialnego. Zauważył, że pozwani w zarzutach od nakazu zapłaty podnosili okoliczności, związane z nienależytym wypełnieniem weksla i wskazywali na konieczność rozpoznania sprawy również przez pryzmat stosunku podstawowego, zaś Sąd pierwszej instancji uchylił się od obowiązku rozpoznania sprawy w kontekście takiego stosunku, wskazując w sposób nieprawidłowy, że przepisy prawa wekslowego nie znajdują zastosowania.

Powołując dyspozycję art. 505¹² § 1 k.p.c. Sąd II instancji wskazał okoliczności, które uszły uwadze Sądu Rejonowego, a powinny być rozpoznane w ramach toczącego się sporu pomiędzy stronami, których ustalenie umożliwi Sądowi pierwszej instancji merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy i wydanie wyroku kończącego postępowanie.

W zażaleniu do Sądu Najwyższego powód zarzucił naruszenie art. 505¹² § 1 k.p.c. poprzez jego zastosowanie, podczas gdy sprawa została wszczęta w dniu 26 kwietnia 2007 r., a więc nie mogła być rozpoznawana według przepisów o postępowaniu uproszczonym. Z ostrożności procesowej powód zarzucił naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 495 § 3 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia powództwa w przedmiotowej sprawie) poprzez ich niezastosowanie, które spowodowało, że Sąd drugiej instancji przyjął błędne założenie, iż Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, a konkretnie nie ustalił, czy weksel został uzupełniony w prawidłowy sposób i jaki był stan rozliczeń na gruncie stosunku podstawowego, podczas gdy w przedmiotowej sprawie obowiązywała prekluzja procesowa. Wobec tych zarzutów, powód wniósł

o uchylenie zaskarżonego wyroku i pozostawienie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu końcowym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie należy zaznaczyć, że kognicja Sądu Najwyższego jako sądu rozpoznającego zażalenie, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., jest ograniczona wyłącznie do oceny, czy istniała formalna, procesowa podstawa do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Ocenie podlega zatem jedynie prawidłowość zakwalifikowania przez Sąd drugiej instancji określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej podstawie orzeczenia kasatoryjnego (art. 386 § 2 k.p.c. oraz art. 386 § 4 k.p.c., także w zw. z art. 505¹² § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy nie bada merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji co do zastosowania w sprawie prawa materialnego, ani prawidłowości zastosowania tych przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się do kwalifikacji zaistniałej sytuacji procesowej jako realizującej przesłanki wskazane w art. 386 § 4 k.p.c. (*in casu* w zw. z art. 505¹² § 1 k.p.c.).

Sąd Najwyższy może jednak zbadać, czy trafna była ocena o wystąpieniu nieważności postępowania w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji (art. 386 § 2 k.p.c.), a także czy - w świetle ustaleń oraz ocen sądu drugiej instancji - doszło do nierozpoznania istoty sprawy (art. 386 § 4 *in principio* k.p.c.) lub też zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku (w postępowaniu uproszczonym art. 505¹² § 1 k.p.c., stanowiący w tym zakresie *lex specialis* względem art. 386 § 4 *in fine* k.p.c.).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie przychyła się do wyczerpującego wyjaśnienia kwestii dopuszczalności zażalenia w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu uproszczonym, szczegółowo omówionych w postanowieniu Sądu Najwyższego z 12 lutego 2024 r., III CZ 271/23 oraz z 28 września 2023 r., III CZ 443/22 i przywołane tam orzecznictwo).

Według Sądu Najwyższego nie można podzielić zarzutu powoda, że niedopuszczalne było rozpoznanie sprawy niniejszej przez Sąd drugiej instancji według przepisów o postępowaniu uproszczonym. Kwestię tę rozstrzygnął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 26 lutego 2021 r., III CZP 19/20 zajmując stanowisko, że wniesioną po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2019 r., poz. 1469 ze zm.) apelację od wyroku wydanego przed wejściem w życie tej ustawy w sprawie, która według dotychczasowych przepisów nie podlegała rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym, sąd odwoławczy rozpoznaje według przepisów kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu uproszczonym, w brzmieniu nadanym tą ustawą, jeśli w świetle nowych przepisów do tego rodzaju sprawy mają zastosowanie przepisy o postępowaniu uproszczonym.

Faktem jest, że według stanu prawnego obowiązującego w dacie wniesienia pozwu (26 kwietnia 2007 r.) sprawa niniejsza nie kwalifikowała się do jej rozpoznania w trybie uproszczonym. Jednakże w dacie rozpoznania wywiezionej 27 kwietnia 2021 r. apelacji zachodziły już podstawy do jej rozpoznania w tym trybie wobec zmiany regulacji dotyczącej m.in. trybu uproszczonego ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.), która weszła w życie w dniu 7 listopada 2019 r. i zawartych w niej przepisów intertemporalnych (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 26 lutego 2021 r., III CZP 19/20, też por. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 czerwca 2016 r., I CZ 46/16).

Trzeba nadmienić, że obligatoryjność stosowania przez sąd przepisów o postępowaniu uproszczonym oznacza, że sąd z urzędu (a przed nadaniem sprawie biegu – przewodniczący), powinien badać kwalifikację sprawy pod kątem jej przynależności do tego postępowania (art. 201 k.p.c.). W razie stwierdzenia podstaw do rozpoznania w tym trybie, powinien dać temu wyraz w formule zarządzenia i w sygnaturze. Co do zasady zatem, Sąd drugiej instancji powinien zakomunikować stronom w postępowaniu apelacyjnym tryb, w którym sprawa będzie rozpoznawana. Brak takiej informacji nie jest jednak uchybieniem, prowadzącym do wyeliminowania wydanego orzeczenia z porządku prawnego,

skoro rozpoznanie sprawy w postępowaniu uproszczonym ma charakter obligatoryjny i jest wdrażane z urzędu po spełnieniu warunków z § 1 art. 505¹ k.p.c.

Dlatego w świetle obecnej regulacji, kwalifikacja sprawy przez Sąd drugiej instancji do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym była prawidłowa z punktu widzenia art. 505¹ § 1 k.p.c., w którym kluczowe jest, że w postępowaniu tym rozpoznaje się sprawy o świadczenie - także ze stosunków pozaumownych – jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy złotych.

W tego rodzaju sprawach przesłanki wydania orzeczenia kasatoryjnego są ukształtowane odmiennie niż w art. 386 § 4 k.p.c. W myśl art. 505¹² § 1 k.p.c. jeżeli sąd drugiej instancji stwierdzi, że zachodzi naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku, uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy jako przyczynę uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania podał wystąpienie przesłanek z art. 505¹² § 1 k.p.c., tzn. stwierdził naruszenie prawa materialnego, a zgromadzone dowody nie dają wystarczających podstaw do zmiany wyroku.

W myśl art. 505¹³ § 2 k.p.c., jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, to uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Apelacja w postępowaniu uproszczonym ma charakter ograniczony, a celem postępowania apelacyjnego nie jest ponowne rozpoznanie sprawy, ale wyłącznie kontrola wyroku, wydanego przez sąd pierwszej instancji w ramach zarzutów, podniesionych przez skarżącego. Innymi słowy, apelacja ograniczona wiąże sąd odwoławczy, a zakres jego kompetencji kontrolnych jest zredukowany do tego, co zarzuci w apelacji skarżący. Wprowadzając apelację ograniczoną, ustawodawca jednocześnie określa zarzuty, jakimi może posługiwać się jej autor i zakazuje przytaczania dalszych zarzutów po upływie terminu do wniesienia apelacji – art. 505⁹ § 1¹ i 2 k.p.c. (tak w uzasadnieniu uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07).

Z transkrypcji wygłoszonego uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia wynika, że Sąd Okręgowy stwierdził naruszenie prawa materialnego i uznał, że w sprawie brak było przesłanek, pozwalających na zmianę zaskarżonego orzeczenia. Orzeczenie kasatoryjne Sądu Okręgowego zostało należycie uargumentowane i nie budzi wątpliwości z punktu widzenia podstaw do zastosowania art. 505¹² § 1 k.p.c.

W konsekwencji należy uznać, że Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej wykładni tego przepisu i prawidłowo zastosował go w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, co przesądza o niezasadności wniesionego zażalenia.

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 1¹ i § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

(r.g.)